

Tajemství třetího prstu

Narodil se tu člověk, který udělal snad nejvíc objevů a zároveň i chyb v celé vědě, jak ji dnes známe. Jeho rodiště je už dávno v troskách, o pár kilometrů dál však z trosek byzantské věže povstal nový domov pro stovky řeckých uprchlíků z turecké Malé Asie. Dnes je poslední výběžek poloostrova Chalkidiki oblíbeným cílem turistů i zvláštní spojnici mezi světským a duchovním světem.

Ještě před zhruba sto lety tu žilo jen pár mnichů a jejich civilních zaměstnanců, kteří obdělávali půdu vzdálené državy athoského kláštera. Dnes tu bydlí na tisíc světských obyvatel a městečko kypí rázovitým řeckým životem. Za minulých osmdesát let si dějiny s obcí jménem Ouranopoli, což v překladu znamená „nebeské město“, pořádně pohrály.

Všechno to začalo ve dvacátých letech, kdy do Řecka začaly proudit statisíce vyhnanců z někdejších řeckých osad v Turecku. Sběrné tábory praskaly ve švech a stát hledal každé místočko, kde by se uprchlíci mohli usadit. Třeba i na pustém okraji svérázného klášterního státu. Republika Mount Athos poskytla půdu k založení vesnice, a tak na lodích brzy připlulo asi padesát vysídleneckých rodin. Každá z nich dostala jako startovní

Dvě kamenné budovy na návsí osady Ammouliani jsou jediným dědictvím po mnišské minulosti

příspěvek přizemní dům s jednou ložnicí, kus vyprahlé půdy k obdělávání a deset ovcí. Chundelatí kopytníci však brzy vymřeli hladem, takže je místní nahradili odolnějšími kozami.

Život bez elektřiny a bez cesty, která by Ouranopoli spojovala s okolním světem, byl hodně těžký. Vesničané se nakonec sami chopili lopat a krumpáčů, aby postavili hrbolatou šterkovou cestu do civilizace. Prvním vozidlem, které jejich výtvor zdolalo, byl podle vzpomínek místních expediční landrover. Pohled na skutečné auto z kovu a skla vesničany vzpružil natolik, že cestu rozšířili i pro autobusovou dopravu. Před nějakými padesáti lety se tak do Ouranopoli dostali i první turisté.

Dnes stojí ve vsi asi sto domů a samozřejmě kostel na návsí. V několika úzkých

uličkách se našlo místo i pro pár hotýlků, občůdků se vším možným a pobočku banky. Stejně jako kdysi na celou ves shlíží majestátní byzantská věž ze čtrnáctého století. Dřív chránila posvátný majetek mnichů před piráty a představuje ojedinělou ukázkou athoské architektury za přísně střeženými hranicemi mnišské republiky.

Němým svědkem těch dob je podle legend i stará lidská lebka, která shlíží na moře z výklenku v jednom z balkonů věže. Prý patřila opatovi, kterého piráti zamordovali. Těžko říct, na otázku už dávno neodpovídá. Ale výhled má bez diskuse nádherný. Na rozdíl od tehdejších dob před jejíma prázdnýma očima proplouvají vyhlídkové čluny s turisty nebo motorové rybářské bárky, které vozi čerstvé úlovky do přístavních taveren.

Ostrov uprchlíků

Malý ostrůvek Ammouliani leží sotva tři kilometry od přístavu Trypiti na pevnině a je jedním z pouhých dvou obydlených ostrovů v celé řecké Makedonii. S oblastí kolem Ouranopoli je spojen nejen

Ostrov Ammouliani je známý písčnými plážemi. Ammos znamená v řečtině písek.

Z přístaviště na Ammouliani se můžete nechat vyvézt ke kostelu koňským povozem

Malá kaplička vznikla až po osídlení ostrova uprchlíky, a tak jsou ikony na stěnách poměrně moderní

Mramorový Aristoteles shlíží na ukázky vědeckých jevů, které kdysi sám studoval

i

JAK SI UŽÍT TŘETÍ PRST

- Volně přístupná oblast třetího výběžku poloostrova Chalkidiki kolem Ouranopouli leží asi 120 kilometrů od města Thessaloniki s mezinárodním letištěm. Odtud se sem lze dostat pronajatým autem, autobusem i taxíkem.
- Z přístavu v Ouranopouli vyplouvají denně výletní lodě na vyhlídkovou plavbu kolem poloostrova Athos. Dokonce i ženy tak mohou alespoň z dálek obdivovat majestátnost tamních uzavřených klášterů. Menší čluny vyrážejí na jednodenní výlety na blízké neobydlené ostrůvky s krásnými plážemi.
- Ubytovat se můžete přímo ve městě nebo v klidných hotelcích v okolí – třeba v hotelových bungalovech Skites přímo u moře, které jsou malebně zařízené tradičním způsobem a mají bazén (www.skites.gr).
- Sotva 2 km od Ouranopouli leží oplocená hranice mnišského státu Athos a před ní veřejně přístupné pozůstatky kláštera Zygo, kde probíhají vykopávky.
- Ostrov Ammouliani je známý svými písčnými plážemi. Slovo „ammos“ ostatně v řečtině znamená písek.
- Pokud chcete zhlédnout celou oblast staré Stagiry, bude vám to trvat 2–3 hodiny. Vezměte si s sebou vodu, přes den tu nemilosrdně páli slunce.

trajekty, jejichž plavba trvá pouhých deset minut, ale také společnou historií. I zde dřív hospodařili mniši z athoského kláštera Vatopediou. Podle vzpomínek byli dva nebo tři a spolu s dvacítkou pomocníků se starali o dobytek či sklízeli místní olivy. Také tady je vystřídali uprchlíci z Turecka – přesněji řečeno řečtí rybáři z ostrovů v Marmarském moři.

Dnes jich tu žije v jediné osadě kolem šesti set a většina z nich se stále věnuje povolání svých předků. Jestli na Ammouliani přistanete, určitě vyšplhejte až na nejvyšší místo vesnice. Právě zde totiž stojí na návsí kamenný kostel z dob mnichů nebo stará škola, která ve svých zdech ukrývá muzeum tradic. Místní sem snesli nejrůznější předměty, které připomínají jejich předky i minulost na tureckém území. Nebo se nechte nahoru vyvézt na káře tažené koňmi, kterou kočíruje postarší Dimitris. Povož většinou čeká u přístaviště trajektů vedle pestrobarevné kapličky, takže ho nikdo cestou od lodi nepřehlédne.

Rodiště génia

„Člověk je politický živočich.“ Případně: „Cokoli se pohybuje, muselo rozpohybovat něco jiného.“ Tyto a desítky dalších moudrých vět pronesl jeden učený muž. Tak moudrý, že ho dodnes považujeme za zakladatele moderní vědy. Žil ještě za antického Řecka, je nejvýznamnějším rodákem oblasti Chalkidiki a jmenoval se Aristoteles. První z jeho tvrzení dokazují lidé po celém světě dnes a denně a druhé si můžete ověřit sami vlastní rukou v unikátním parku věnovaném fyzikálním jevům, které Aristoteles studoval. Rozkládá se na okraji vesnice Stagira a uvítá vás v něm filozofova socha z bílého mramoru v nadživotní velikosti.

Stačí vzít do ruky železnou kouli zavěšenou na laně a zhoupnout ji tak, aby narazila do několika koulí zavěšených těsně vedle ní. Po nárazu se prostřední koule nepohnou, ta poslední však odletí jako vystřelená prakem. Jednoduchý důkaz toho, že se pohybová energie skutečně postupně předává z jednoho tělesa na druhé. Zvídaví návštěvníci si tu můžou na vlastní oči vyzkoušet, že lupa skutečně dokáže zapálit papír, hranol rozkládá sluneční světlo a parabola zdaleka nemusí sloužit jenom k chytání satelitní televize. Díky dvěma obřím diskům postaveným proti sobě si můžou povídat na takovou dálku, že by se jinak neslyšeli. Parabola totiž soustředí zvukové vlny jejich hlasu a vysílá je směrem k druhému z disků.

Proslulý myslitel se však nenarodil na místě dnešní obce Stagira s pěti sty obyvateli, ale na mořském pobřeží asi osm kilometrů odtud. Právě tady se nacházejí pozůstatky antického města stejného jména. Dnes jsou asi v takovém stavu jako po nájezdu makedonského krále Filipa II., který celé město srovnal se zemí. Aristoteles však učil jeho syna Alexandra, který zanedlouho získal přídomek Veliký. Právě díky tomu Filip nakonec město znovu postavil. A taky osvobodil jeho obyvatele, které podle tehdejšího zvyku bez zaváhání uvrhl do otroctví.

„Se zdejšími vykopávkami pomáhal můj táta, takže tu znám každý kámen,“ ukazuje Mara Sideridi, která nás starobylými ruinami provází. Právě díky ní jsme rozeznali zbytky dávného veřejného tržiště agory i s pozůstatky skladiště. „Vidíte, tady v zemi ještě zůstala amfora na víno, které se tu prodávalo,“ ukazuje znalkyně. Postupně jsme prozkoumali i zbytky nádrží na vodu, základy několika domů a torzo obranné věže města. Mezi kamennými zdmi se tu a tam vinou podivní hlinění hadi. Vypadají jako zkameněliny bájných antických tvorů. „Ty křivky oddělují původní staré zdivo od toho, které museli přistavět vědci, aby se antické pozůstatky nerozpadly,“ vysvětluje Mara. Budoucí výzkumníci tak jasně poznají, kde mají bádát a co můžou klidně pustit z mysli. ■